

SØNDAG FOR DE FORFULGTE

24. søndag i treenighetstiden

Skrevet av: Erik Wessman, sokneprest i Vågsbygd kirke

Evangelietekst: Johannes 6,63–69

⁶³ Det er Ånden som gjør levende, kjøttet duger ikke. De ordene jeg har talt til dere, er ånd og liv. ⁶⁴ Men det er noen av dere som ikke tror.» For Jesus visste fra første stund hvem som ikke trodde, og hvem som skulle forråde ham. ⁶⁵ Og han la til: «Derfor sa jeg til dere: Ingen kan komme til meg uten at det blir gitt ham av min Far.»

Peters bekjennelse

⁶⁶ Etter dette trakk mange av disiplene seg unna og gikk ikke lenger omkring sammen med ham. ⁶⁷ Da spurte Jesus de tolv: «Vil også dere gå bort?» ⁶⁸ Simon Peter svarte: «Herre, hvem skal vi gå til? Du har det evige livs ord, ⁶⁹ og vi tror og vet at du er Guds Hellige.»

Lesetekst 1: Salmene 126,1–6

¹ En sang ved festreisene.

Da Herren vendte skjebnen for Sion,
var det som en drøm for oss.

² Da fyltes vår munn med latter,
vår tunge med jubel.

Da sa de blant folkene:

«Stort er det som Herren har gjort mot dem.»

³ Ja, stort er det som Herren gjorde mot oss,
og vi ble glade.

⁴ Herre, vend vår skjebne
som bekkene i Negev!

⁵ De som sår med tårer,
skal høste med jubel.

⁶ Gråtende går de ut og bærer sitt såkorn,
med jubel kommer de tilbake og bærer sine kornbånd.

Lesetekst 2: Filipperne 1,2–6

² Nåde være med dere og fred fra Gud, vår Far, og Herren Jesus Kristus!

Takk og bønn for menigheten

³ Jeg takker alltid min Gud når jeg tenker på dere, ⁴ og alltid, i alle mine bønner, ber jeg for dere alle med glede. ⁵ For fra første dag og fram til nå har dere hatt del med meg i evangeliet. ⁶ Og jeg er trygg på at han som begynte sin gode gjerning i dere, skal fullføre den – helt til Jesu Kristi dag.

Fortellingstekst: Markus 4,35–41

Jesus stiller stormen

³⁵ Samme dag, da det ble kveld, sa han til dem: «La oss sette over til den andre siden av sjøen.» ³⁶ De lot folkemengden bli igjen og tok ham med seg i båten der han satt. Også andre båter fulgte med. ³⁷ Da kom det en voldsom virvelstorm, og bølgene slo inn i båten så den holdt på å fylles. ³⁸ Jesus lå og sov på en pute bak i båten. De vekket ham og sa til ham: «Mester, bryr du deg ikke om at vi går under?» ³⁹ Da reiste han seg, truet vinden og sa til sjøen: «Stille! Vær rolig!» Vinden la seg, og det ble blick stille. ⁴⁰ Så sa han til dem: «Hvorfor er dere så redde? Har dere ennå ingen tro?» ⁴¹ Og de ble grepet av stor frykt og sa til hverandre: «Hvem er han? Både vind og sjø adlyder ham!»

OM DAGEN

Siden påska kom tidlig i år, leser vi tekster som i utgangspunktet er satt opp i tiden mellom nyttår og fastetida. 6. søndag i åpenbaringstiden har takk, tilbedelse og tro som mulige overskrifter. Fra det gamle testamentet leser vi en jubelsalme, og Paulus' hilsen til menigheten i Filippi er full av takknemlighet. Og vi leser om Peter som, i det som er en korsvei for disiplene, bekjenner Jesus som den som har det evige livets ord.

TEKSTGJENNOMGANG

Johannes kapittel 6 begynner med brødunderet. Alle evangeliene har dette underet med, og både Matteus og Markus har to brødundre. I Johannes følger en tale fra Jesus. I den talen kan vi kjenne igjen tematikk fra de andre evangeliene

- Skepsisen mot Jesus v. 42: «Er ikke dette Jesus, Josefs sønn? Vi kjenner jo både faren og moren hans.», sml. Matt 13,55 og Mark 6,3
- Nattverden v. 54: «Den som spiser min kropp og drikker mitt blod, har evig liv», sml. Matt 26,26ff; Mark 14,22ff; Luk 22,15ff).

Men Jesu tale i kapittel 6 finner vi bare i Johannesevangeliet. Begynnelsen av vår tekst er avslutningen av denne talen.

Jesus snakker om ånden. I 1 Mos 2 kan vi lese at Gud former mennesket av tørr jord og blåser livspust inn i det, og fra da av er mennesket en levende sjel. Dette er grunnleggende for et kristent menneskesyn: Vi er grunnelementer, men vi er også noe mer. Guds ånd er det som gjør levende. Dette er noe alle mennesker har til felles: Vi har fått livet i gave fra Gud. Hvert åndedrag vi tar, kan minne oss på dette. «Ånden gjør levende», sier Jesus. Tankene går til Johannesprologen (Joh 1,4): «I ham var liv, og livet var menneskenes lys.». Treenigheten trer frem som den livgivende Gud.

Også Peters bekjennelse (v. 66-69) finner vi i alle evangeliene (Matt 16,13-20; Mark 8,27-30; Luk 9,18-22). I synoptikerne kommer Peters bekjennelse som følge av et (tilsynelatende i alle fall) tilforlatelig spørsmål fra Jesus: «Hvem sier folk at jeg/menneskesønnen er». I Johannesevangeliet er bakgrunnen mer dramatisk. Folk har tatt avstand fra Jesus på grunn av forkynnelsen hans. «Dette er harde ord», sier de i vers 60. «Hvem kan høre på slikt?». Og mange av Jesu disipler trekker seg unna.

Legg forresten merke til at det ikke står at disiplene tok avstand *fra* Jesus.

De tar (bare) avstand *til* Jesus. De trekker seg unna, står det. Hva som skjer med disse disiplene senere, vet vi rett og slett ikke.

Johannes er nok den av evangelistene som går lengst i å åpne opp for at man kan være en Jesu disippel også i skjul. Bare se for eksempel

- Nikodemus, som kom til Jesus på natten (Joh 3)
- Og Josef fra Arimatea, som, sammen med Nikodemus, gjorde Jesu døde kropp klar for graven. Om ham står det: «Josef var disippel av Jesus, men i hemmelighet fordi han var redd for jødernes ledere.» (Joh 19,38)

Jesus hadde nok flere slike disipler, bare se

- Joh 7,13: «Men ingen snakket åpent om ham, for de var redde for jødernes ledere.»
- Joh 12,42: «Likevel var det mange som trodde på ham, også av rådsherrene. Men på grunn av fariseerne bekjente de det ikke, så de ikke skulle bli utstøtt av synagogen.»

Det er også i Johannesevangeliet at det står at disiplene låste døra «i frykt for jødernes ledere» (Joh 20,19). Dette gjør de etter at Jesus er død på korset – men også etter at Peter og Johannes har sett den tomme grava, og etter at Maria Magdalena har sett Jesus i live igjen.

Jeg tenker dette er et nikk til alle som må skjule sin tilhørighet som en Jesu etterfølger og sin identitet som kristen. Det er akkurat som om Johannes vil si: Det er ok å være litt tilbaketrukket. Vi, disiplene, var også det den gangen. Dette bør ikke leses som et forsvar for feighet. Men: Å kjempe for sin og sin families overlevelse er en nobel sak.

Tilbake til teksten. De 12 disiplene sitter igjen. Jesu spørsmål til dem dirrer: «Vil også dere gå bort?» Peter, som så ofte uttaler seg på disiplenes vegne, sier: «Hvem skal vi gå til?

Spørsmålet kan man lese på flere måter:

- Oppgitt: Du er vel det beste vi har, da.
- Overgitt: Du er vår eneste mulighet.

Jeg tenker at Peters spørsmål kommer fra en dyp erkjennelse av hvem Jesus er. Han legger til: «Du har det evige livets ord. Og vi tror og vi vet at du er Guds hellige». 'Guds hellige' er en tittel som peker på Jesus som Guds sønn.

SIDEKOMMENTAR: TRO og EVIG LIV

I denne korte teksten møter vi på noen av de som jeg regner for å være Johannes' favorittord:

Tro (gresk: pisteo): Johannes bruker ordet nesten tre ganger så ofte som de andre evangelistene til sammen. Merk: Tro er i Johannes alltid et verb. I de andre evangeliene er det også snakk om å «ha tro». Men ikke i Johannes. Der er tro enten noe man gjør, eller det er en egenskap ved menneskene som følger Jesus.

Liv (gresk: zoe): Johannes bruker også dette ordet mer enn de øvrige evangelistene til sammen. Ordet er gjennomgående i evangeliet. «I ham var liv», står det, som nevnt, i prologen.

Og i avslutningen i kapittel 20 står det at «disse [tegnene] er skrevet ned for at dere skal tro at Jesus er Kristus, Guds Sønn, og for at dere ved troen [eg: (som er) 'troende'] skal ha liv i hans navn.

Evig liv (gresk: zoe aionos): Også dette er en formulering som Johannes bruker klart mest. Evig liv er noe som bor i de troende her og nå, ref Joh 17,3: «Og dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du har sendt, Jesus Kristus». Det evige liv er også noe som ligger der fremme, ref Joh 6, 54: «Men den som spiser min kropp og drikker mitt blod, har evig liv, og jeg skal reise ham opp på den siste dag».

Altså:

Tro er noe vi gjør.

Evig liv er noe vi har.

SALME 126, KORT KOMMENTERT

Dette er en av salmene som ble brukt under festreisene (Sal 120-134). Salme 126 er også en sionsalme, med bønn for Jerusalem og takk til Gud for hans storverk.

På Søndag for de forfulgte kan kanskje fokuset ligge på håpet og trøsten som salmen bærer i seg. Utrykket som er oversatt med å 'snu skjebnen' kan også oversettes med 'sett oss fri'. (sml. 1930-oversettelsen: «la våre fanger vende tilbake».)

Vers 4 får da en dobbel klangbunn: Snu vår skjebne, sett oss fri, som bekkene i Negev. I Negevørkenen var det i tørketiden mange tørre elvefar. Når regnet kom, flommet de over og vannet områdene rundt. De som hadde sådd med tårer, fikk nå se at det de hadde sådd, kunne spire.

Gud er den som vender skjebnen. Da kan vi le og juble. Det er håp både for fremtiden og for evigheten.

FIL 1, KORT KOMMENTERT

Filipperbrevet kalles et Kristus-brev. Og som overskrift, kunne man kanskje valgt: glede. Ordet går igjen i brevet.

Tekstutsnittet vårt har et par nydelige formuleringer. Det begynner på samme måte som gudstjenesten, med ønske om Guds nåde og fred.

Og så er det denne: «Og jeg er trygg på at han som begynte sin gode gjerning i dere, skal fullføre den – helt til Jesu Kristi dag»

Setningen har flere lag.

- Vi kan lese den som skapelse – nyskapelse – fullendelse. Gud skapte verden ved tidens begynnelse. Gud fortsetter sin skapergjerning her og nå – og gjennom oss. Og en gang skal skaperverket få sin fullendelse.
- Vi kan lese den som troens historie: Gud gav oss troen, og en dag skal vi se troens fylde.
- Og vi kan lese den som historien om våre gjerningers plass i Guds store historie. Gud er den som på forhånd har lagt klar gode gjerninger (Ef 2,10), Gud har satt oss til å bære frukt og gir oss det vi trenger (Jon 15,16) og Gud vil velsigne arbeidet vi gjør (Fil 1, 6)

I alle tre betydningene gjelder: Gud er den som setter i gang. Gud er den som fullfører. Vi er der i midten; midt i Guds verk.

En utfordring: Kan du be den samme bønnen (v 3-11) for din menighet? Jeg mener at du kan – men ikke uten at Gud virker, i deg og i menigheten.

MULIGE FOKUSOMRÅDET PÅ SØNDAG FOR DE FORFULGTE

Mange forlater Jesus fordi læren hans er for hard.

Allerede her kan vi finne et budskap til oss i dag: Du er ikke alene om å bli misforstått. Også den levende Gud, i Jesu skikkelse, møtte vantro og motstand. Mangel på forståelse, eller at man blir hetset og forfulgt for den man er og det man holder for sant, det er en erfaring mange mennesker deler med Jesus.

Motstand kan være nyttig

At noen er uenige med oss, trenger ikke være en bekreftelse at man er på rett vei. Ofte er motstand rett og slett berettiget og nyttig. I dialog med mennesker som er uenige med oss, kan vi justere våre oppfatninger og holdninger. Vi settes også i stand til å finne ut hva som er kjernen i det som er viktig for oss. At noen gir oss motstand, kan hjelpe oss å foredle det viktigste vi har.

Men hets, forfølgelse og undertrykking av mennesker er alltid feil og må bekjempes. Det er grunnleggende i et kristent menneskesyn at ethvert menneske er skapt i Guds bilde og har likt krav på anerkjennelse og rettferdig behandling.

Jesus kom, full av nåde og sannhet (Joh 1,14)

Det er nok mange som ikke tåler sannheten om sitt eget liv. Egeninteressen av å bevare fasade, posisjon eller anseelse trues i møte med sannheten. Som kristne trenger vi aldri være redde for sannheten. Sannheten er ikke bare noe vi liker; i bønn av det vi tror på, er sannhet. Guds sannhet. Men sannhet uten nåde kan være grusom, hensynsløs, dømmende og kald. Gud er ikke bare full av sannhet. Gud er også full av nåde. Men nåde uten sannhet er ubalansert og kanskje også meningsløst. Hos Gud møtes vi med sannhet OG nåde. Og det ligger en oppfordring til oss alle å møte andre mennesker på samme måte.

Troen er en gave

Troen er aldri et premiebord, belønning for noe vi har gjort eller noe vi resultat av våre egne overveieringer eller handlinger. «Ingen kan komme til meg uten at det blir gitt ham av min Far.» (Joh 6,44) I dette kan vi hvile. Vårt valg er å bekrefte Guds valg, ta imot Guds utstrakte hånd – og følge Jesus. Sammen med alle våre søsken rundt om i verden deler vi dette: At vi har fått troen i gave og er omfavnet av Guds kjærlighet.

Jesus har aldri lovet oss enkle liv

Våre livsbetingelser endres ikke ved Jesu død og oppstandelse. Verden vil fortsatt være feilbarlig. Det vil vi også være. Men Jesus har lovet at han alltid er med oss. Alle dager. De som er fylt av idyll og de som er fulle av smerte. Og alle dager imellom.

Som Jesus sier i v. 63, det er Ånden som gir liv; kjøttet duger ikke. Selv om forfølgelse kan skade kroppen (kjøttet), kan ingenting røre det åndelige livet som Gud gir i gave.

Det evige livet bor i oss. Alle dager.

Himmelsk forsikring

Også når mennesker snur seg bort, vet Jesus hvem som hører til ham. Her har Johannesevangeliet mange vers som åpner opp:

- «Alle som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn, de som tror på hans navn. (Joh 1,12)
- Jeg er den gode gjeteren. Jeg kjenner mine, og mine kjenner meg, 15 slik som Far kjenner meg og jeg kjenner Far. Jeg gir livet mitt for sauene. 16 Jeg har også andre sauer, som ikke hører til denne flokken. Også dem må jeg lede. De skal høre min stemme, og det skal bli én flokk og én gjeter. (Joh 10, 14-16)
- Mine sauer hører min stemme; jeg kjenner dem, og de følger meg. Jeg gir dem evig liv. De skal aldri i evighet gå tapt, og ingen skal rive dem ut av min hånd. 29 Det min Far har gitt meg, er større enn alt annet, og ingen kan rive det ut av min Fars hånd. (Joh 10, 27-29, min utheving)
- For så høyt har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv. 17 Gud sendte ikke sin Sønn til verden for å dømme verden, men for at verden skulle bli frelst ved ham. (Joh 3, 16f)
- I min Fars hus er det mange rom. (Joh 14, 2a)

Dette er en dag der tilhørighet i Guds rike kan bekreftes, for alle som lurere, tviler og ønsker.